

Nr 45.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse för Å. B. Jönsson m. fl. från ersättningsskyldighet; given Stockholms slott den 12 februari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDEE, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

1:o.

Under det värnpliktige vid Wendes artilleriregemente nr 411 4/1940 Åke Bertil Jönsson den 22 januari 1942 tjänstgjorde såsom eldvakt i ett kronan tillhörigt tält, uppstod eld i tältet med påföljd att tältet jämte en del kronan tillhöriga persedlar brunno upp.

Efter det vederbörande krigsfiskal fört ersättningstalan mot Jönsson, har regementets krigsrätt genom utslag den 28 februari 1942, enär Jönsson icke, såvitt visats, gjort sig skyldig till ovarsamhet av beskaffenhet att bära medföra ersättningsskyldighet, prövat rättvist lämna den mot honom förda talan utan bifall.

Krigshovrätten, där krigsfiskalen besvärat sig över krigsrättens utslag, yttrade i utslag den 24 juli 1942, att av utredningen i målet framginge, att Jönsson vid bränslepåfyllning spillt träull å den del av tältbotten närmast omkring spisen, som enligt gällande föreskrifter skulle hållas fri från brännbara ämnen. Den sålunda spillda träullen hade genom gnistor eller glöd från spisen fattat eld, som sedan spritt sig till tältet i övrigt. Då Jönsson vid sådant förhållande måste anses ha vållat branden, fann krigshovrätten Jönsson icke kunna undgå skyldighet att ersätta de genom branden uppkomna skadorna. På grund härav och då Jönsson icke haft något att erinra mot det i sådant hänseende fordrade beloppet i och för sig, prövade krigshovrätten rättvist att, med ändring av krigsrättens utslag, förplikta Jönsson att till kronan utgiva 420 kronor. Jämlikt 30 kap. 6 § rättegångsbalken ägde Jönsson icke fullfölja talan mot krigshovrättens utslag.

Uti en av arméförvaltningens intendentur- och civila departement, jämte såväl eget yttrande som yttrande av regementschefen och militärområdesbefälhavaren i södra militärområdet, den 23 september 1942 överlämnad skrift har Jönsson med bifogande av intyg att han vore obemedlad och saknade utmätningsbara tillgångar anhållit att bliva befriad från den ådömda skadeståndsskyldigheten.

Regementschefen och *militärområdesbefälhavaren* ha förklarat sig icke ha något att erinra mot bifall till framställningen.

Intendentur- och civila departementen ha tillstyrkt, att Jönsson, därest han före den 1 januari 1944 till kronan inbetalade ett belopp av 50 kronor, befriades från skyldigheten att gälda återstoden av skadeståndet.

Statskontoret har i utlåtande den 7 oktober 1942 i betraktande av Jönssons ekonomiska förhållanden och övriga i ärendet föreliggande omständigheter ansett sig icke böra framställa erinran mot bifall till intendentur- och civila departementens förslag.

*Departements-
chefen.*

I överensstämmelse med sistnämnda myndigheters förslag förordar jag, att Jönsson befrias från återstående skadeståndsskyldighet, därest han inbetalar ett belopp av 50 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt inom vilken betalningsskyldigheten skall vara fullgjord.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Åke Bertil Jönsson må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt krigshovrättens utslag den 24 juli 1942.

2:o.

Värnpliktige vid Södermanlands flygflottilj nr 96 27/1941 Sten Sture Ståhl startade den 27 juli 1942 ett kronan tillhörigt flygplan, varvid planet ställde sig på nosen med påföljd att propellern slog mot marken och skadades.

Vederbörande krigsfiskal förde med anledning härav talan mot Ståhl vid

flygflottiljens krigsrätt, varvid en i målet hörd flygingenjör förklarade, att enda tänkbara anledningen till att planet ställt sig mot marken måste ha varit den, att Ståhl underlätit att föra spaken till höjdrodret helt tillbaka.

Krigsrätten prövade i utslag den 6 november 1942, enär i målet blivit utrett, att Ståhl icke utfört starten på reglementsenligt sätt, jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten rättvist döma Ståhl för försummelse i fullgörande av tjänsteplikt att undergå disciplinstraff av vaktarrest i två dagar. Därjämte förpliktades Ståhl att till kronan utgiva ersättning för den uppkomna skadan å flygplanet med 312 kronor 70 öre. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

Uti en av chefen för flygvapnet den 3 december 1942 med tillstyrkan överlämnad skrift har Ståhl anhållit att bliva befriad från den ådömda skadeståndsskyldigheten.

Av handlingarna i ärendet inhämtas att Ståhl uttagits för utbildning till mekaniker, att han genomgått föreskriven utbildning för startning av motorer men att han vid tiden för olyckan icke tidigare startat något plan av samma typ som det då användas.

Flygförvaltningen har i utlåtande den 22 december 1942 anfört bland annat följande.

Ståhl, som vore född år 1921, vore ogift och icke försörjningspliktig mot någon närstående. Hans senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt uppginge till 1,880 kronor. Under militärtjänsten, vars varaktighet icke kunde bedömas, åtnjöte han icke någon lön från sin civila anställning. Då med hänsyn till Ståhls ekonomiska förhållanden ett gäldande av skadeståndet skulle medföra kännbara ekonomiska svårigheter för honom, hemställde ämbetsverket under hänvisning till Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut i liknande ärende (proposition 1940: 65, punkt 1:o), att Ståhl måtte befrias från den ådömda skadeståndsskyldigheten.

Statskontoret har i utlåtande den 5 januari 1943 förklarat, att ämbetsverket även om viss tvekan kunde råda huruvida ansökningen borde bifallas, dock ansåge sig icke böra framställa någon erinran mot att Ståhl befriades från skadeståndsskyldighet.

Av det ovannämnda ävensom av handlingarna i ärendet framgår, att Ståhl vid olyckstillfället ägt ringa erfarenhet i fråga om startande av flygmaskiner samt att han då icke tidigare startat något flygplan av liknande typ. Med hänsyn härtill ävensom Ståhls svaga ekonomiska ställning finner jag mig med hänvisning till den ståndpunkt, som av mig vid anmälan av propositionen nr 13 till årets riksdag i likartade ärenden intagits, böra tillstyrka, att Ståhl befrias från återstående skadeståndsskyldighet mot inbetalande av 50 kronor inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Sten Sture Ståhl må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till flygförvaltningen inbetalar ett belopp av 50 kronor, befrias från återstoden av den honom jämlikt krigsrättens vid Södermanlands flygflottilj utslag den 6 november 1942 åliggande skadeståndsskyldigheten.

3:o.

Konstituerade sergeanten vid Signalregementet Erik Ottenby hade såsom materielredogörare att ansvara för vården av 15 bilar och en buss disponerade av ett fördelningssignalkompani och uppställda i ett garage. Oaktat Ottenby av förman erhållit order att vattnet i motorfordonens kylsystem skulle avtappas, hade i januari 1942 befunnits, att skador uppkommit å motorerna i tio av automobilerna och i bussen till följd av att i fordonens kylsystem kvarlämnat vatten frusit.

Efter åtal vid Norra skånska infanteriregementets krigsrätt har krigsrätten genom utslag den 24 februari 1942 utlåtits sig att ifrågavarande skador ostridigt uppkommit under tid, då fordonen stått under Ottenbys tillsyn, samt att Ottenby icke visat något förhållande av beskaffenhet att befria honom från skyldighet att ersätta skadorna. Då Ottenby icke haft något att erinra mot skäligheten av det i ersättning fordrade beloppet, prövade krigsrätten rättvist förplikta Ottenby att genast mot kvitto till kronan utgiva 2,313 kronor 72 öre.

Krigshovrätten, där Ottenby anfört besvär över krigsrättens utslag, fann genom utslag den 14 juli 1942 ej skäl att göra ändring i krigsrättens utslag. Krigshovrättens utslag har vunnit laga kraft.

Ottenby har nu anhållit att bliva befriad från skadeståndsskyldigheten samt till stöd därför anfört. Han hade icke avsiktligt gjort sig skyldig till vårdslöshet. Vid tiden i fråga hade han erhållit tjänstledighet för att den 9 oktober 1942 resa till sin moder, som legat döende. Han hade därför den 8 oktober givit sin ställföreträdare order att kylvattnet i samtliga motorfordon skulle avtappas. Vid återkomsten den 11 oktober 1942 hade Ottenby för att förvissa sig om att ordern utförts öppnat kylvattenskranen på en av bilarna. Då något vatten icke runnit ut, hade han dragit den slutsatsen, att jämväl övriga bilar tömts på kylvatten. Ottenby hade nämligen ej känt till, att tre av bilarna hela tiden varit tömda på kylvatten samt att han påträffat en av dem vid kontrollen. Ottenby levde i blygsamma ekonomiska förhållanden och hans familj skulle bliva avsevärt lidande, om han nödgades utgiva skadeståndet.

Av handlingarna i ärendet framgår följande angående Ottenbys personliga förhållanden. Ottenby, som till yrket är trafikchaufför, är 35 år. Han är gift och har försörjningsplikt mot hustru samt tre minderåriga barn. Enligt senaste deklARATION har han taxerats till statlig inkomst- och förmögenhets-skatt om 5,300 kronor, varjämte hustrun taxerats för en tillfällig inkomst om 630 kronor. Makarna ha ej någon förmögenhet.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement ha i utlåtande den 31 oktober 1942 framhållit följande. Enär Ottenby hade en i förhållande till inkomsterna omfattande försörjningsplikt och hans tjänsteförsummelse icke torde kunna betecknas som grov, funne departementen sig kunna tillstyrka, att han delvis befriades från den ådömda ersättningsskyldigheten. På grund härav hemställde departementen, att Ottenby, därest han före viss angiven tid till kronan inbetalade omkring en fjärdedel av det utdömda beloppet eller 600 kronor, befriades från återstående ersättningsskyldighet.

Statskontoret har i utlåtande den 18 november 1942 förklarat sig icke framställa någon erinran mot att ansökningen bifölles på sätt tyg- och civila departementen förordat.

Av handlingarna i ärendet synes framgå, att skadorna — såsom Ottenby *Departements-* även själv framhållit — uppkommit under delvis samverkande olyckliga om- *chefen.* ständigheter. Med hänsyn härtill och den omfattande försörjningsplikt som åligger Ottenby, finner jag mig böra förorda, att Ottenby befrias från återstående skadeståndsskyldighet mot inbetalande av ett belopp av 200 kronor inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Erik Ottenby må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstående ersättningskyldighet till kronan jämlikt krigshovrättens utslag den 14 juli 1942.

4:o.

Sedan chefen för fjärde arméfördelningen infordrat anbud å vissa byggnadsarbeten vid infanteriskjutskolan i Rosersberg, avgav byggmästaren Ruben Erik Nikodemus Sandgren, Stureby, inom föreskriven tid, senast den 17 april 1941, anbud slutande å 24,349 kronor. För entreprenadens fullgörande skulle ställas säkerhet som av arméfördelningschefen godkändes. Anbudet antogs den 29 april 1941. Sandgren insjuknade vid tiden för anbudets avgivande i magsår och intogs den 28 april 1941 å sjukhus för vård. Den 13 maj 1941 avlät Sandgren skrivelse till arméfördelningschefen med meddelande att han icke kunde utföra entreprenaden på grund av sjukdomen. Sedermera överlämnade Sandgren jämväl ett intyg av den 15 maj 1941 utvisande att han vårdades å sjukhus samt att han ej på minst sex månader kunde utföra tungt kroppsarbete. Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse meddelade Sandgren, att styrelsen saknade befogenhet att medgiva honom befrielse från entreprenaden. Genom skrivelse den 11 juli 1941 återkallade sedermera fortifikationsstyrelsen uppdraget med skyldighet för Sandgren att svara för all därigenom för kronan uppkommande skada. Fortifikationsstyrelsen antog sedermera ett av annan firma avgivet anbud, slutande å 27,000 kronor, samt framställde krav å merkostnaden, 2,651 kronor. Då Sandgren icke erlade beloppet, uttog Kungl. Maj:t och kronan stämning å Sandgren till Stockholms rådhusrätt. Genom dom den 27 januari 1942 förpliktade rådhusrätten Sandgren att till Kungl. Maj:t och kronan jämlikt medgivande genast mot kvitto utgiva 2,651 kronor jämte fem procent årlig ränta därå från stämningdagen, den 17 januari 1942, tills betalning skedde, varjämte Sandgren förpliktades att ersätta kronans rättegångskostnader med 30 kronor. Domen har vunnit laga kraft.

I en den 31 augusti 1942 dagtecknad skrift har Sandgren anhållit att bli befriad från ersättningskyldigheten och i samband därmed framhållit följande. Han hade anmält, att han icke kunde fullfölja entreprenaden,

emedan han vid beräklandet av anbudssumman utgått från att han personligen skulle kunna leda arbetet, vilket även varit den bestämda förutsättningen för att hans borgensmän skulle ikläda sig ansvar för entreprenadens fullgörande. På grund av sjukdomen hade han emellertid varit förhindrad leda arbetet. Trots sjukhusvistelsen och läkarens förbud att under sjukdomstiden befatta sig med arbetsangelägenheter hade han sökt finna olika utvägar att utföra arbetet. Försök att anställa andra arbetsledare hade emellertid misslyckats därigenom att borgensmännen vägrade ställa borgen med mindre Sandgren själv ledde arbetet. Sandgren hade vårdats å sjukhuset till den 22 juni 1941 och därefter i hemmet till den 31 juli 1941, då han friskskrivits på försök. Den 25 oktober 1941 hade han inkallats till militär beredskapstjänstgöring, som fortfarande påginge. Sandgrens ekonomiska ställning vore mycket svag, delvis beroende på att hans hustru under en längre tid varit sjuklig. Hon hade sålunda stått under ständig läkarbehandling under fem år och därvid tidvis legat på sjukhus. Sandgrens inkomster uppginge för närvarande till 337 kronor per månad, varav familjebidrag 218 kronor, månadslön som flaggkorpral 35 kronor och terminslön 28 kronor var tionde dag. Han vore oförmögen att betala det utdömda beloppet.

Sandgren har vid ansökningen fogat två intyg från de åberopade borgensmännen, utvisande att de varit villiga att godtaga endast honom själv såsom arbetsledare för entreprenaden.

Av handlingarna framgår att Sandgren för år 1942 icke taxerats för kommunal inkomstskatt eller statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Arméförvaltningens civila departement och fortifikationsstyrelse ha i utlåtande den 29 oktober 1942 framhållit följande.

Med hänsyn till de omständigheter varunder Sandgren ådragit sig ifrågasvarande skadeståndsskyldighet samt i betraktande jämväl av hans jämförelsevis svaga ekonomiska ställning, hade departementet och styrelsen i och för sig intet att erinra mot bifall till ansökningen. Ifrågasättas borde emellertid huruvida icke principiella skäl talade mot att Sandgren erhöles befrielse från betalningsskyldighet i fråga om hela det utdömda beloppet. Departementet och styrelsen ville för sin del förorda, att Sandgren därest han inom viss av Kungl. Maj:t bestämd tid erlade förslagsvis en femtedel av beloppet i fråga, eller i avrundat tal 500 kronor, befriades från återstående betalningsskyldighet.

Statskontoret har i utlåtande den 4 november 1942 med hänsyn till de ömmande omständigheterna ifrågasatt om icke det belopp, Sandgren borde inbetala till kronan, borde kunna ytterligare nedsättas, förslagsvis till 250 kronor; och har statskontoret i samband därmed åberopat propositionen 1941: 120, punkt 1:o.

*Departements-
chefen.*

Av utredningen i ärendet synes framgå att Sandgren icke kunnat själv fullgöra entreprenaden på grund av sjukdom samt att han till följd av sina borgensmäns inställning ej heller haft möjlighet att låta fullgöra entreprenaden genom annan. På grund härav äro de omständigheter, under vilka Sandgren ådragit sig betalningsskyldighet till kronan, i hög grad mildrande.

Sandgrens ekonomiska ställning är svag och utsikterna att inom rimlig tid utfå det utdömda beloppet äro ovissa. Med hänsyn härtill och då det synes obilligt att låta en betydande skuldbörda under dylika förhållanden åvila Sandgren, förordar jag i likhet med statskontoret, att Sandgren, därest han inom tid som av Kungl. Maj:t bestämmes inbetalar ett belopp av 250 kronor befrias från återstående betalningsskyldighet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Ruben Erik Nikodemus Sandgren må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 250 kronor, befrias från återstående betalningsskyldighet till kronan enligt Stockholms rådhusrätts dom den 27 januari 1942.

5:o.

Vid en den 2 september 1941 företagen inventering av förrådet vid 1:a utbildningsbatteriet av Norrlands artilleriregemente befanns, att intendenturmateriel till ett värde av sammanlagt 1,832 kronor 99 öre saknades.

Vid regementets krigsrätt yrkade vederbörande åklagare, att sergeanten i regementets reserv Nils Sigurd Hjorting, som under tiden från och med slutet av mars 1941 till och med den 30 juni samma år tjänstgjort såsom batteriadjutant vid batteriet och uppbördsman för dess förråd, måtte åläggas ersätta kronan nämnda belopp.

Hjorting framhöll vid krigsrätten bland annat följande. Han hade tillträtt befattningen såsom batteriadjutant troligen den 30 mars 1941, varvid inventering verkställdes. I sin egenskap av adjutant var Hjorting efter nyssnämnda dag materielredogörare. I slutet av juni 1941, sedan Hjorting meddelats, att han möjligen skulle kommenderas till fältförband, hade han tillsammans med ett expeditjonsbiträde gjort en översäkning av batteriets utrustningspersedlar. Någon brist såvitt gällde dessa persedlar hade icke kunnat konstateras. Eftersom Hjorting icke visste, vem som kunde komma att efterträda honom, hade han icke kunnat kalla någon annan att närvara vid denna översäkning. I slutet av juni hade på regementsorder bestämts, att Hjorting skulle åtnjuta semester från och med den 1 juli till och med den 16 juli 1941. Det bestämdes då, att annan befattningshavare skulle vara ställföreträdare för Hjorting under semestern. Den 11 juli erhöll Hjorting meddelande om att han skulle tjänstgöra på fältförband och inställa sig i Östersund den 14 juli. I Östersund fick han meddelande om att han skulle placeras vid fältförband den 17 juli. Under tiden den 14—den 17 juli 1941 hade han varit strängt upptagen med att organisera förbandet. Han hade icke sökt någon förbindelse med 1:a batteriet men meddelat sin ovannämnda ställföreträdare att han skulle placeras vid fältförband.

Krigsrätten har genom utslag den 2 januari 1942 funnit den i målet förbragta utredningen visserligen styrka, att Hjorting såsom batteriadjutant omhänderhaft den ifrågavarande intendenturmaterielen under uppbördsmanansvar. Emellertid kunde med hänsyn till förhållandena vid Hjortings

frånträdande av befattningen såsom batteriadjutant ävensom med hänsyn därtill, att inventering av materielen icke skett förrän cirka två månader efter det Hjorting frånträtt tjänsten och utan att Hjorting kallats till inventeringen, Hjorting icke anses pliktig att svara för den konstaterade bristen.

Efter det åklagaren hos krigshovrätten anfört besvär över utslaget har krigshovrätten den 18 september 1942 meddelat följande utslag. Hjorting hade i målet uppgivit, att av ifrågavarande materiel fältutrustning för två värnpliktiga av manskapsgrad icke av Hjorting mottagits och ingått i hans uppbörd. Sagda uppgift hade icke vederlagts av utredningen, vadan Hjorting icke kunde anses pliktig gälta värdet av nämnda utrustning, vilken kunde skattas till sammanlagt 400 kronor. I målet vore vidare upplyst, att från och med den 1 juli 1941 intill tiden för ovannämnda inventering förrådet handhafs av flera andra personer. Enär det emellertid, även om hänsyn toges till nu berörda förhållanden, finge anses framgå av utredningen, att under den tid, Hjorting tjänstgjort såsom uppborädsman, av den saknade materielen förkommit persedlar till ett sammanlagt värde av åtminstone 700 kronor, och då Hjorting, vilken i sin ifrågavarande egenskap varit ansvarig för samma persedlar, icke visat någon omständighet av beskaffenhet att befria honom från skyldighet att ersätta sistnämnda belopp, prövade krigshovrätten rättvist att, med ändring av krigsrättens utslag, i så måtto bifalla kronans talan i målet, att Hjorting förpliktades att till kronan utgiva 700 kronor. Jämlikt 30 kapitlet 6 § rättegångsbalken finge talan icke fullföljas mot krigshovrättens utslag.

I en av tjänstförrättande militärbefälhavaren för andra militärområdet med tillstyrkan den 28 oktober 1942 överlämnad skrift har Hjorting anhållit att bliva befriad från skadeståndsskyldigheten och i samband därmed anfört i huvudsak följande. Hjorting vore gift och hade hustru och tre barn i åldern 1—6 år att försörja. Hans hustru kunde på intet sätt bidra till familjens uppehälle. Som sergeant i reserven uppbure Hjorting 417 kronor i månaden. Hyran utgjorde 1,300 kronor för år. Hjorting hade varit ständigt inkallad i beredskapstjänst från den 5 december 1939, vilket medfört att hans rörelse (frisörverksamhet) helt spolierats. Då Hjorting på nytt måste börja inom ett yrke, som före inryckningen givit honom en bättre utkomst än den nuvarande lönen, vore det för honom och hans familj ruinerande att utgiva ett så stort belopp som 700 kronor.

Arméförvaltningens intendentur- och civila departement ha i utlåtande den 27 november 1942 anfört, att ehuru departementen funnit det ur principiella synpunkter tveksamt huruvida befrielse helt eller delvis borde medgivas beträffande betalning av ersättning, som uppborädsman i anledning av brist i uppbörd förpliktats utgiva till kronan genom lagakraftägande utslag, departementen likväl med hänsyn till föreliggande ömmande omständigheter ansåge sig kunna tillstyrka, att Hjorting, därest han före viss angiven tid till kronan inbetalade ett belopp av 350 kronor, befriades från återstående ersättningskyldighet.

Statskontoret har i utlåtande den 12 december 1942 i betraktande av att krigshovrätten ålagt Hjorting ersättningsskyldighet endast för materiel, som enligt utslaget förkommit under den tid han tjänstgjort som uppbördsman, funnit sig icke kunna tillstyrka ett tillmötesgående av ansökningen ens i den utsträckning, som intendentur- och civila departementen föreslagit.

I likhet med arméförvaltningens intendentur- och civila departement finner jag det ur principiell synpunkt tveksamt, om i fall av denna art kronans fordran bör eftergivnas. Då emellertid Hjorting torde sakna förmåga att inom rimlig tid erlægga det utdömda beloppet och även i övrigt ömmande omständigheter föreligga, finner jag mig böra föreslå, att Hjorting befrias från återstående ersättningsskyldighet mot erläggande av 150 kronor inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att Nils Sigurd Hjorting må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 150 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet jämlikt krigshovrättens utslag den 18 september 1942.

6:o.

Den 1 september 1942 framförde korpralen vid Södermanlands flygflottilj Douglas Vincent Rinaldo Lennaárd utan lov en flygvapnet tillhörig ambulansbil å landsväg i Västergötland. Han förlorade därvid herraväldet över bilen med påföljd att denna körde av vägbanan och ned i diket, varvid bilen skadades.

Vid polisförhör har Lennaárd uppgivit följande angående olyckshändelsen. Lennaárd hade tillhört en beredskapsstyrka med uppgift att iordningställa förläggningar till flottiljens andra division. För erforderliga transporter hade styrkan fått sig tilldelad en buss, en personbil samt en eller två lastbilar med utsedda förare. Lennaárd hade omkring klockan 16 den 1 september av överfuriren Axel Allan Walter Ekberg beordrats att skaffa vatten till expeditjonsbaracken. Lennaárd hade fortsatt sitt arbete till omkring klockan 20, då han haft för avsikt hämta vatten, som ej fanns på närmare håll än å en ort omkring 7 kilometer från platsen. Då de för beredskapsstyrkan avsedda fordonen icke funnos tillgängliga, hade Lennaárd utan lov använt en å flygfältet uppställd, flottiljen tillhörig paketbil för vattenhämtningen. Vid framkomsten till nämnda ort hade han sammanträffat med en värnpliktig, vilken han förmodat varit paketbilens förare, samt lovat denne att tidigt följande morgon köra in bilen från flygfältet till orten för att lämna den till den värnpliktige. Efter det Lennaárd återkommit till flygfältet hade han med Ekbergs hjälp lastat av bilen och omkring kl. 22.30 sökt skaffa gengasbränsle till bilen vid förläggningen. Då gengasbränsle ej funnits att tillgå, hade Lennaárd kommit på den tanken att använda flottiljens ambulansbil för att hämta bränsle i förutnämnda ort. Han hade framfört bilen med en hastighet av omkring 50—60 kilometer i timmen. Vägen hade varit omkring 5 meter

bred och tämligen bra. Troligen av trötthet eller annan anledning hade Lennaárd slappnat till, varvid dikeskörningen inträffat å den nästan raka vägen. Lennaárd, som innehade körkort, hade vid tillfället varit fullkomligt nykter.

Efter det vederbörande krigsfiskal vid Södermanlands flygflottiljs krigsrätt fört talan mot Lennaárd och Ekberg har krigsrätten genom utslag den 6 november 1942 utlåtut sig. I målet vore utrett, beträffande *Lennaárd*: att han den 1 september 1942 i tjänsteärende utan tillstånd brukat en paketbil och en ambulansbil, tillhöriga kronan, och att han vid framförandet av ambulansbilen icke iakttagit all den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingats av omständigheterna, med påföljd att bilen kört ned i ett dike och skadats, samt beträffande *Ekberg*: att han den 1 september 1942 i tjänsteärende utan tillstånd och utan att inneha körkort framfört en kronan tillhörig ambulansbil och att han samma dag låtit Lennaárd, som stått under Ekbergs befäl, använda ovannämnda paketbil. På grund av vad sålunda i målet förekommit prövade krigsrätten rättvist döma *Lennaárd* dels jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten och 4 kap. 1 § allmänna strafflagen att för försummelser i fullgörande av tjänsteplikt undergå disciplinstraff av vaktarrest i tolv dagar, dels ock jämlikt 2 och 38 §§ vägtrafikstadgan att för ovarsamt framförande av bil till kronan utgiva 30 dagsböter å 2 kronor 50 öre samt *Ekberg* dels jämlikt 130 § strafflagen för krigsmakten och 4 kap. 1 § allmänna strafflagen att för försummelser i fullgörande av tjänsteplikt undergå disciplinstraff av vaktarrest i åtta dagar, dels ock jämlikt 30 § motorfordonsförordningen för det att han framfört bil utan att vara därtill berättigad att till kronan utgiva 20 dagsböter å 3 kronor. Härjämte förpliktades Lennaárd att till kronan utgiva ersättning för reparation av ambulansbilen med 940 kronor 91 öre. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

Uti en av chefen för flygstaben enligt bemyndigande för chefen för flygvapnet, jämte eget yttrande, den 23 december 1942 överlämnad skrift har Lennaárd anhållit att bliva befriad från den ådömda ersättningskyldigheten.

Chefen för flygvapnet har framhållit, att enär skadorna uppkommit under förhållanden, som stått i visst samband med ett Lennaárds tillfälliga tjänsteuppdrag, syntes en nedsättning av det ådömda ersättningsbeloppet med omkring hälften eller till 475 kronor kunna ske.

Flygförvaltningen har i utlåtande den 8 januari 1943 förklarat sig intet ha att erinra emot att Lennaárd befriades från ersättningskyldighet i den utsträckning chefen för flygvapnet föreslagit.

Statskontoret har i utlåtande den 20 januari 1943 med hänsyn till föreliggande omständigheter icke gjort erinran mot bifall till ansökningen på sätt chefen för flygvapnet och flygförvaltningen förordat.

Av handlingarna i ärendet inhämtas att Lennaárd är född år 1920 och ogift, samt att han såsom korpral åtnjuter en månadslön av 150 kronor jämte fritt vivre.

*Departements-
chefen.*

Oaktat Lennaárd visat anmärkningsvärd obetänksamhet genom att olovligen bruka bilen, vill jag dock icke motsätta mig befrielse från ersättningskyldig-

het i den utsträckning myndigheterna föreslagit. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt inom vilken betalningsskyldigheten skall vara fullgjord.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Douglas Vincent Rinaldo Lennaård må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till flygförvaltningen inbetalar ett belopp av 475 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt Södermanlands flygflottiljs krigsrätts utslag den 6 november 1942.

7:o.

Under det värnpliktige vid första intendenturkompaniet nr 1730 45/1924 Karl Herbert Adolfsson tjänstgjorde såsom chaufför vid luftvärnsutbildningscentralen vid Svea livgarde, förkom natten till den 17 maj 1941 på obekant sätt en presenning från en av honom omhänderhavd, kronan tillhörig bil, vilken var parkerad inom regementets kasernområde.

Vederbörande krigsfiskal förde med anledning härav talan mot Adolfsson vid Svea livgardes krigsrätt samt yrkade — under framhållande att Adolfsson varit skyldig att under natten förvara presenningen på ett betryggande sätt — att Adolfsson måtte förpliktas att till kronan utgiva ersättning för presenningen.

Adolfsson bestred ersättningsskyldighet samt anförde. Luftvärnsutbildningscentralens bilar hade tidigare förvarats i ett garage. Ett par dagar innan presenningen försvunnit hade order givits, att bilarna skulle parkeras å kaserngården vid Svea livgardes kasern. Någon order om huru presenningarna skulle förvaras hade icke givits i samband därmed. Omedelbart efter förlusten hade emellertid order meddelats, att presenningarna skulle förvaras inlåsta i bilarnas förarhytter. Bilen hade vid ifrågavarande tillfälle stått å den bevakade kaserngården, och han hade därför icke haft anledning antaga, att presenningen skulle kunna åtkommas av någon obehörig. Särskild vakt hade icke funnits utställd vid bilarna.

Svea livgardes krigsrätt har genom utslag den 11 september 1941 utlätit sig. Enär genom den i målet förebragta utredningen måste anses styrkt, att Adolfsson underlätit att på ett betryggande sätt taga vård om presenningen, och därigenom vållat förlusten av densamma, prövade krigsrätten rättvist förplikta honom att till kronan utgiva ersättning för presenningen med 92 kronor. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I en av arméförvaltningens tyg- och civila departement, jämte såväl eget yttrande som yttrande av t. f. sekundchefen och chefen för fjärde arméfördelningen, den 5 januari 1943 överlämnad skrift har Adolfsson anhållit att bliva befriad från den ådömda ersättningsskyldigheten.

Tyg- och civila departementen, t. f. sekundchefen samt arméfördelningschefen ha tillstyrkt bifall till ansökningsen, varvid departementen till stöd härför åberopat de omständigheter varunder presenningen förkommit samt Adolfssons mindre goda ekonomiska ställning.

Jämväl statskontoret har i utlåtande den 20 januari 1943 tillstyrkt befrielse från ersättningsskyldighet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Adolfsson, som är född år 1904, är gift och till yrket droskchaufför. Makarna ha vid taxering år 1942 till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerats till en inkomst av, mannen 1,970 kronor och hustrun 880 kronor. Vid utmätningsförsök har kronans ifrågavarande fordran icke kunnat uttagas.

Departements-
chefen.

I likhet med myndigheterna finner jag, att Adolfsson på grund av förekomna omständigheter bör befrias från ersättningsskyldigheten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att Karl Herbert Adolfsson befrias från honom jämlikt krigsrättens vid Svea livgarde utslag den 11 september 1941 åliggande skyldighet att till kronan utgiva ersättning med 92 kronor.

8:o.

Under det värnpliktige vid Skånska trängkåren nr 472 11/1935 Helge Brodén den 25 april 1942 framförde en kronan tillhörig lastbil inträffade sammanstötning vid järnvägsövergången vid Ekets station med ett järnvägståg på linjen Hälsingborg—Markaryd. Bilen tillfogades därvid avsevärda skador.

Sedan undersökningen angående olyckan hänskjutits till krigsrätten vid Skånska trängkåren, har krigsrätten genom utslag den 9 september 1942 anför, att Brodén genom att söka passera järnvägen utan att ägna uppmärksamhet åt trafiken å denna måste anses ha visat grov vårdslöshet, varför krigsrätten prövade rättvist förplikta Brodén att i skadestånd till kronan utgiva 1,995 kronor 49 öre jämte fem procent ränta därå från den 9 september 1942 tills betalning skedde, ävensom att gottgöra kronan dess kostnader för utredning med 35 kronor. Krigsrättens utslag har vunnit laga kraft.

I ärendet har inhämtats, att Norra Åsbo domsagas häradsrätt genom utslag den 7 december 1942, vilket sedermera vunnit laga kraft, dömt Brodén att för ovarsamt framförande av motorfordon böta 50 dagsböter à 3 kronor.

Uti en den 22 oktober 1942 dagtecknad skrift har Brodén, som är född år 1915 och ogift, anhållit att bliva befriad från skadeståndsskyldigheten och i samband därmed framhållit i huvudsak följande. Brodén vore anställd hos Svenska Stålpressningsaktiebolaget Olofström med en genomsnittlig inkomst av 70 kronor i veckan. Under de senaste åren hade han emellertid varit inkallad långa tider utan att erhålla annan gottgörelse än den militära avlöningen. Han saknade alla tillgångar utöver arbetslönen. Brodéns föräldrar vore båda över 70 år och kunde icke utföra något nämnvärt arbete. Deras tillgångar utgjordes av en fastighet taxeringsvärderad till 2,500 kronor, varjämte fadern åtnjöte folkpension med 16 kronor i månaden och modern med 15 kronor i månaden. Brodén hade nio syskon, vilka alla lämnat hemmet. Fyra syskon vistades i Förenta Staterna och övriga syskon, som vistades i

Sverige, vore arbetare eller gifta med arbetare med små inkomster. Alla Brodén syskon utom ett vore gifta. Brodén finge därför, då han stode närmast därtill, efter bästa förmåga bidra till föräldrarnas uppehälle och betalade dessutom till dem 20 kronor i veckan för egen kost och husrum. Därest Brodén skulle nödgas betala det utdömda skadeståndet, skulle det ekonomiska läget för hans föräldrar, som i honom såge sitt stöd på ålderdomen, och för honom själv bliva ohållbart.

Arméförvaltningens tyg- och civila departement ha i utlåtande den 19 januari 1943 anfört.

På grund av Brodén svaga ekonomi och honom åvilande försörjningsplikt i förhållande till föräldrarna syntes visserligen billighetsskäl kunna åberopas till stöd för ett biträdande av ansökningen. Då emellertid Brodén vid ifrågasvarande tillfälle finge anses ha ådagalagt synnerligen grov vårdslöshet, ansåge departementen sig icke kunna tillstyrka bifall till ansökningen.

Statskontoret har i utlåtande den 27 januari 1943 framhållit följande.

Med hänsyn särskilt till Brodén ekonomiska förhållanden och honom åvilande underhållsskyldighet gentemot föräldrarna ansåge sig statskontoret, ehuru icke utan tvekan, böra tillstyrka, att Brodén delvis befriades från ersättningsskyldighet. I sådant hänseende finge ämbetsverket förorda, att Brodén, därest han inom viss av Kungl. Maj:t bestämd tid inbetalade ett belopp av 500 kronor, befriades från återstoden av honom åvilande ersättningsskyldighet.

Av handlingarna i ärendet inhämtas följande. Brodén hade sedan den 26 februari 1942 varit inkallad i beredskapstjänstgöring. Vid några tillfällen hade han såsom reserv för annan värnpliktig tjänstgjort såsom förare av lastbil, ehuru han icke, sedan han i maj 1938 avlagt prov för körkort, framfört motorfordon. Han hade icke förrän under beredskapstjänstgöringen handhaft skötseln av gengasdrivet fordon. Järnvägsövergången hade varit obebaktad och ej försedd med bommar eller signalanordningar, och både bilen och loket hade vid sammanstötningen framförts med låg fart. Brodén har inför krigsrätten uppgivit, att sammanstötningen måste betecknas såsom ren olyckshändelse, då han icke iakttagit tåget från sin plats i förarhytten när han på grund av motorkrångel varit upptagen av motorn och tåget före järnvägsövergången närmat sig bakifrån parallellt med landsvägen. Såväl Brodén som en i bilen medföljande värnpliktig ha uppgivit, att de icke hört någon signal från loket.

Med hänsyn till Brodén försörjningsplikt och svaga ekonomiska ställning samt med beaktande jämväl av de uppgifter om sökandens person, som av utredningen inhämtats, finner jag mig böra förorda, att Brodén mot inbetalande till statsverket av 300 kronor befrias från återstående skadeståndsskyldighet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma den tidpunkt inom vilken betalningsskyldigheten skall vara fullgjord.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att Helge Brodén må, därest han inom tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, till arméförvaltningen inbetalar ett belopp av 300

*Departements-
chefen.*

Kungl. Maj:ts proposition nr 45.

kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan enligt krigsrättens vid Skånska trängkåren utslag den 9 september 1942.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, under punkterna 1:o—8:o hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Johan Treschow.